

Waarom Dutchkids?

lerarenhandleiding

Waarom Dutchkids?

In Nederland wonen ruim 16 miljoen mensen samen. Deze mensen verschillen in uiterlijk, land van herkomst, culturele achtergrond, seksuele voorkeur, religie, etc. Deze verschillen mogen er zijn en mogen niet leiden tot uitsluiting of achterstelling. In Artikel 1 van de Nederlandse Grondwet is het volgende bepaald: 'allen die zich in Nederland bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.' Dit Artikel is verder uitgewerkt in onder meer de Algemene Wet Gelijke Behandeling en het strafrecht. Daarnaast wordt discriminatie ook verboden in Europese wet- en regelgeving.

Het gelijkheidsbeginsel is helder in zijn eenvoud en wordt in Nederland breed gedragen. Toch komt discriminatie in Nederland voor. Jongeren worden vanwege hun huidskleur of hoofddoek geweigerd bij de deur van een club of café, werkzoekenden worden vanwege hun buitenlandse achternaam niet uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek en mensen worden op straat uitgescholden of bedreigd vanwege hun uiterlijk of seksuele voorkeur. In de dagelijkse omgang met elkaar op school, op het werk en in de buurt laten mensen zich nog te makkelijk leiden door stereotypen en vooroordelen. Het is verleidelijk om te denken in termen als 'wij' en 'zij', zeker als het gaat om het aanwijzen van verantwoordelijkheden en oplossingen voor belangrijke maatschappelijke thema's zoals bijvoorbeeld integratie en veiligheid.

Het bestrijden van discriminatie begint met het besef dat iedereen vooroordelen heeft en met het alert zijn op de eigen vooroordelen en het eigen handelen dat hieruit voortvloeit. Voorwaarden hiervoor zijn:

Kennis over hoe vooroordelen en stereotyperingen onze waarneming kunnen beïnvloeden en uiteindelijk kunnen leiden tot racisme en discriminatie.

Inzicht in de eigen houding ten opzichte van anderen, met name de eigen houding ten opzichte van verschillen tussen mensen en ten opzichte van diverse (minderheids)groepen in de samenleving, maar ook ten opzichte van uitsluiting, achterstelling en andere vormen van discriminatie.

Reflectie op het eigen handelen ten opzichte van anderen en het aanleren van sociale vaardigheden gebaseerd op gelijkwaardigheid. Het elkaar leren aanspreken op ongewenst gedrag zoals pesten, uitsluiten en discriminatie.

De website Dutchkids en de bijbehorende lessenserie leveren een bijdrage aan het ontwikkelen van deze voorwaarden.

Algemene info Dutchkids

Dutchkids is gebaseerd op de website Britkid die in 1998 voor het eerst online ging, ontwikkeld door Chris Gaine, professor in de Toegepaste Sociale Wetenschappen aan de University College Chichester. Doel van de website was om leerlingen die in het dagelijks leven en op school weinig in contact komen met kinderen met andere culturele achtergronden inzicht te geven in de veelzijdigheid van de Britse multiculturele samenleving. Britkid was succesvol en kreeg zijn vervolg in Spanje en in Zweden. Eind 2003 is het LBR met behulp van subsidie van de Directie Coördinatie Integratiebeleid Minderheden (DCIM) van het Ministerie van Justitie begonnen met de Nederlandse versie. Sinds oktober 2004 heeft het LBR veel positieve reacties op de website Dutchkids.nl ontvangen. Wel bleek al snel dat er behoefte was aan voorbeelden van concrete activiteiten en werkvoorstellen om de website in het onderwijs toe te passen. Met steun van het Ministerie van OCW kan het

LBR nu een complete lessenserie aanbieden die scholen helpt de website Dutchkids en de bijbehorende thema's vooroordelen, racisme en discriminatie stapsgewijs te behandelen. Hierbij zijn tevens ideeën en activiteiten overgenomen uit het project "Ik ben anders heel gewoon" van de ontwikkelgroep "Anders" uit 1990.

Bij het ontwikkelen van de zeven Nederlandse karakters is getracht om de diversiteit van de jeugd in de Nederlandse multiculturele samenleving zo goed mogelijk in beeld te brengen. Hierbij is natuurlijk geen enkel personage representatief voor een gehele groep met een vergelijkbare culturele of godsdienstige achtergrond. De kinderen worden duidelijk als individu neergezet met eigen ervaringen en opvattingen. Deze ervaringen en opvattingen kunnen herkenbaar én uitdagend zijn. De auteur heeft de leerlingen soms extreme opvattingen in de mond gelegd. Het is de bedoeling geweest om tegenstellingen uit de huidige discussie over de multiculturele samenleving duidelijk naar voren te laten komen.

De website en de lessenserie Dutchkids zijn breed opgezet. Er worden veel onderwerpen aangesneden. Het is de bedoeling dat leerkrachten en docenten hier een keuze uit kunnen maken. Zij kunnen hierbij afgaan op thema's die op dat moment erg spelen binnen de klas. Het is desalniettemin belangrijk dat leerkrachten zich realiseren dat alle onderwerpen in meer of mindere mate in de praktijk al leven bij veel leerlingen. Wanneer te snel conclusies worden getrokken als "Dat speelt niet bij ons" of "Daar zijn ze nog helemaal niet mee bezig", worden er misschien kansen gemist. Dutchkids biedt juist een laagdrempelige gelegenheid om gevoelige onderwerpen ter sprake te brengen. Wij hopen met Dutchkids leerkrachten uit te dagen om met deze thema's aan de slag te gaan!

Dutchkids en onderwijs

De website 'Dutchkids' is ontwikkeld voor de bovenbouw van het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Het bijbehorende lesmateriaal dat nu voor u ligt is met name geschikt voor leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs, al zullen leerkrachten uit groep 8 ook zeker met onderdelen van het materiaal aan de slag willen én kunnen.

Het lesmateriaal past binnen het leergebied 'Mens en maatschappij' met daarbij in het bijzonder de volgende kerndoelen:

De leerling leert betekenisvolle vragen te stellen over maatschappelijke kwesties en verschijnselen, daarover een beargumenteerd standpunt in te nemen en te verdedigen, en daarbij respectvol met kritiek om te gaan (kerndoel 36).

De leerling leert een eigentijds beeld van de eigen omgeving, Nederland, Europa en de wereld te gebruiken om verschijnselen en ontwikkelingen in hun omgeving te plaatsen (kerndoel 38).

De leerling leert over overeenkomsten, verschillen en veranderingen in cultuur en levensbeschouwing in Nederland, leert eigen en andermans leefwijze daarmee in verband te brengen, en leert de betekenis voor de samenleving te zien van respect voor elkaars opvattingen en leefwijzen (kerndoel 43).

Het bekijken van de website

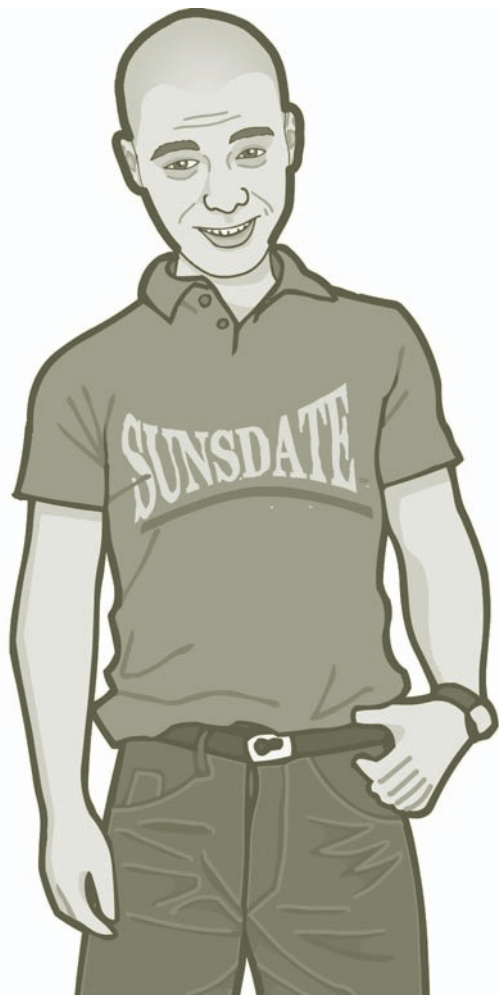
Dutchkids is opgebouwd als een website die probeert op een aantrekkelijke manier onderwerpen als

discriminatie, cultuur en identiteit onder de aandacht te brengen. In principe is het al leerzaam om van pagina naar pagina te surfen, de personages te leren kennen en de gesprekken tussen de personages te volgen en daarbij door te klikken naar de achtergrondinformatie.

Dutchkids is een gesloten website; alleen vanaf de pagina's voor leerkrachten en docenten kunnen eventuele links bezocht worden. Door de éénduidige lay-out kunnen leerkrachten in één oogopslag zien of de leerlingen nog steeds op de website zitten. Wel kunnen leerlingen vrij van pagina naar pagina surfen. Door de verschillende links is het mogelijk om de eigen nieuwsgierigheid te volgen en teksten over bepaalde thema's kunnen vanaf verschillende pagina's bereikt worden. Juist deze methode biedt de gelegenheid om bepaalde onderwerpen letterlijk en figuurlijk vanuit verschillende invalshoeken te bekijken.

De website kan individueel of in tweetallen door de leerlingen bezocht worden. Zij kunnen hierbij hun eigen interesse volgen, maar u kunt de leerlingen ook een bepaalde opdracht meegeven.

Bijvoorbeeld oor hun te vragen informatie over het onderwerp 'vluchtelingen' en de verschillende visies die er zijn op het vluchtelingenbeleid in Nederland te verzamelen.

De lessen

De lessen behandelen de volgende thema's en bijbehorende leerdoelen:

Les 1.

Leerdoelen:

Kennismaken

1. leerlingen maken kennis met karakters van Dutchkids,
2. leerlingen staan stil bij de oordelen die zij zelf vormen op basis van uiterlijk

Les 2.

Leerdoel:

Ik ben

1. leerlingen leren zichzelf en elkaar op een positieve manier te waarderen

Les 3.

Leerdoelen:

Allemaal hetzelfde of allemaal anders?

1. leerlingen leren dat het zien van verschillen en overeenkomsten afhankelijk is van je eigen waarneming en interpretatie,
2. leerlingen maken kennis met het begrip inburgeren

Les 4.

Leerdoel:

Het zijn allemaal

1. leerlingen maken kennis met het begrip generaliseren en leren dit toepassen

Les 5.

Leerdoel:

Waarom heb je dat weer aan?

1. leerlingen maken kennis met het begrip stereotype en leren deze te herkennen

Les 6.

Leerdoel:

Dit weet ik over ...

1. leerlingen maken kennis met het begrip vooroordelen en leren deze ontdekken

Les 7.

Leerdoel:

Vershillen mogen er zijn

1. leerlingen maken kennis met twee belangrijke kenmerken van discriminatie (mensen worden ongelijk behandeld, dit gebeurt op grond van kenmerken die er in dat geval niet toe doen)

Les 8.

Leerdoel:

Een lastig onderwerp

1. leerlingen maken kennis met het begrip racisme en leren dit herkennen

Les 9.

Leerdoel:

Een veilig idee?

1. leerlingen gaan met elkaar in gesprek over veiligheid op school,
2. leerlingen leren hoe zij voor zichzelf en voor elkaar op kunnen komen

Les 10.

Leerdoel:

Waar kom ik vandaan?

1. leerlingen maken kennis met de begrippen identiteit, cultuur en nationaliteit en leren dit toepassen op hun eigen leven

Les 11. Ik geloof dat ...

Leerdoel: 1. leerlingen maken kennis met enkele in Nederland veel voorkomende religies, namelijk het christendom, de islam, het jodendom en het hindoeïsme

Les 12. Op reis ...

Leerdoel: 1. leerlingen maken kennis met feiten en cijfers rondom migratie

We wensen u veel plezier met het gebruik van dit lessenmateriaal. Voor vragen en/of opmerkingen kunt u contact opnemen met Art 1, telefoonnummer 010-2010201, emailadres: info@art1.nl.

Les 1. Kennismaken**Leerdoelen:**

1. leerlingen maken kennis met karakters van Dutchkids,
2. leerlingen staan stil bij de oordelen die zij zelf vormen op basis van uiterlijk

Toelichting:

In deze les wordt de website Dutchkids geïntroduceerd. Het is de bedoeling dat leerlingen kennis maken met de website, dat zij leren hoe zij hierop hun weg kunnen vinden en bekend raken met de verschillende karakters en thema's die op de website besproken worden.

Benodigheden:

- poster 'We are all Dutchkids'
- computers met internetaansluiting
- werkblad 1a, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent.
- werkblad 1b, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent.
- werkblad 1c, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent.
- paspoortjes voor ieder kind in de klas
- stempel voor de paspoortjes

Introductie:

Vertel de leerlingen dat jullie gaan werken met het project 'Dutchkids'. Vraag of zij weten wat 'Dutch' betekent. Schrijf dit woord ook op het bord. Vraag de leerlingen vervolgens aan welke woorden zij moeten denken bij het woord 'Dutch' ofwel 'Nederlands'. Laat leerlingen dit eerst voor zichzelf opschrijven en inventariseer de woorden vervolgens op het bord. Bekijk samen met de leerlingen de woorden. Staan er veel woorden zoals 'kaas, molens en klompen'? Vraag dan aan de leerlingen hoe vaak zij kaas eten, wie van hen in een molen woont, wie er klompen aan heeft, etc. Ook bij andere woorden kan de vraag gesteld worden in hoeverre de klasgenoten dit bij zichzelf vinden passen. Past het bij iedereen? Of alleen bij bepaalde leerlingen in de groep? Past het bij iedereen in Nederland of alleen bij mensen in ons eigen dorp, onze eigen stad of onze eigen buurt? Vervolgens kan aan de leerlingen gevraagd worden hoe zij denken dat er in het buitenland over Nederland gedacht wordt. Zou dit hetzelfde zijn? Waarom wel/niet? Wie heeft wel eens mensen in het buitenland over Nederland horen praten? Bijvoorbeeld op televisie of op vakantie. Klopte dat?

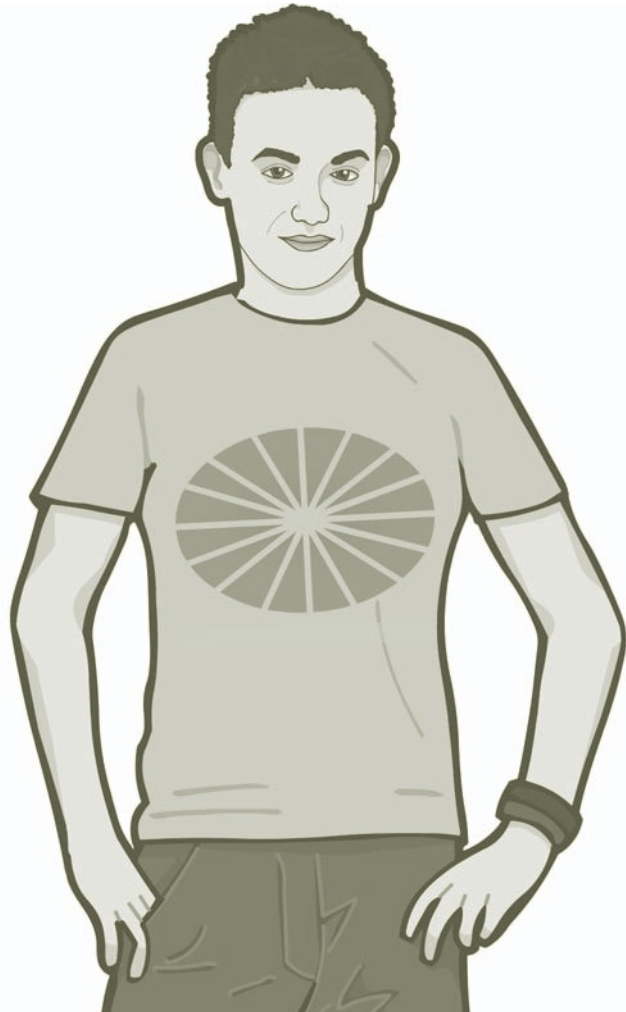
Hoofdactiviteit:

Hang de poster van Dutchkids voor de klas. Benadruk dat alle figuren op de poster 'Dutchkids' zijn. Ze wonen in Nederland, zitten in Nederland op school, ze spreken Nederlands etc. Ook alle kinderen in deze klas zijn 'Dutchkids'. Laat de leerlingen voor zichzelf opschrijven met wie van de zeven jongeren zij graag zouden willen kennismaken en waarom. Bespreek dit kort in de klas. De leerlingen mogen vervolgens in tweetallen plaats nemen achter de computer. Laat iedereen de website www.dutchkids.nl opzoeken. Laat de leerlingen werkblad 1a downloaden en uitprinten (of doe dit vooraf en kopieer de bladen voor iedere leerling), en het werkblad invullen. Laat de leerlingen kennismaken met één van de Dutchkids door dit personage aan te klikken op de startpagina en vervol-

gens te klikken op de gele knoppen aan de rechterzijkant ('Dit is mijn familie', 'Wat spreek ik?', etc.) Zij kunnen hun bevindingen schrijven op werkblad 1b.

Afsluiting:

Laat de leerlingen weer bij elkaar komen. Vat op een groot vel of op het bord samen wat de leerlingen over de personages te weten zijn gekomen. Laat hen verschillen en overeenkomsten benoemen. Wat vinden de leerlingen verrassend, interessant, saai? Vergelijk de uitkomsten met de uitkomsten op werkblad 1c, en met de verwachtingen die de leerlingen hebben opgeschreven bij werkblad 1a. Zijn de verwachtingen uitgekomen? Sluit af met de bevinding dat de leerlingen nu allemaal de Dutchkids al een beetje hebben leren kennen. In de komende lessen is het de bedoeling dat de leerlingen deze Dutchkids, maar ook elkaar beter leren kennen. Laat de leerlingen de eerste twee pagina's van hun paspoortje invullen, en stempel de tweede pagina af.

Les 2. Ik ben

Leerdoel:

leerlingen leren zichzelf en elkaar op een positieve manier te waarderen

Vorbereiding:

Beplak een doos met de poster van Dutchkids (of eventueel met andere tekeningen of foto's van kinderen, etc.). Leg op de bodem van de doos een spiegel, dek de doos vervolgens af met een doek.

Benodigheden:

- doos met spiegel en doek (zie voorbereiding)
- computers met internetaansluiting
- werkblad 2a, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent.
- werkblad 2b, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent
- paspoortjes van ieder kind in de klas
- stempel voor de paspoortjes

Introductie:

Sta met de leerlingen stil bij de kennismaking die zij de vorige keer met de Dutchkids hebben gemaakt. Vraag hen wie van de Dutchkids hen aardig leek en waarom. Vervolgens wordt de leerlingen gevraagd op te schrijven wie volgens hen de aardigste, bijzonderste of leukste persoon is die zij kennen. Verzamel de antwoorden op het bord. Laat vervolgens de doos zien. Vertel de leerlingen dat je hen wilt voorstellen aan de alleraardigste persoon op de wereld en dat deze doos je hierbij kan helpen. Zet de doos op de gang en laat de leerlingen één voor één naar de gang gaan om in de doos te kijken. In de tussentijd mag de rest de complimentenkaarten alvast inkleuren en/of versieren. Natuurlijk vraag je hen om het geheim van de doos niet te verklappen voordat iedereen heeft kunnen kijken. Als alle leerlingen in de doos gekeken hebben kan je hen vragen hoe het voelde toen zij hun eigen spiegelbeeld in de doos zagen.

Hoofdactiviteit:

De leerlingen mogen weer in tweetallen achter de computer plaatsnemen. Vanaf de startpagina www.dutchkids.nl mogen zij klikken op 'de stad in' (rechtsonder). Zij krijgen nu een plattegrond van het stadje Nederland te zien. Laat hen zoeken naar de bioscoop (rechtsboven). Hier mogen ze klikken op 'Yasemin'. Hierdoor komen zij uit bij de dialoog 'Big is beautiful'. In deze korte dialoog uit Sarah haar onzekerheid over haar uiterlijk (zie ook hieronder). Laat de leerlingen de dialoog lezen en gezamenlijk werkblad 2a invullen. Na afloop worden de werkbladen gezamenlijk besproken. Sarah wil geen chocola omdat zij zichzelf te dik vindt, Indra geeft haar een compliment voor haar mooie vormen en maakt een grapje omdat ze weet dat Sarah en Driss verliefd zijn. Yasemin vindt Driss ook erg leuk en gaat liever over op een ander onderwerp. Alhoewel een gesprek over uiterlijk, te dik zijn en wat je beter wel of niet kunt eten vaker gevoerd wordt door meiden (en volwassen vrouwen), kunnen meisjes en jongens allebei erg onzeker zijn over allerlei dingen rondom school en het sociale leven. Benadruk dat iedereen wel eens onzeker is, en dat mensen erg verschillend zijn in hoe zij hiermee omgaan. Sommige mensen worden verlegen, anderen zetten een grote

mond op. Sommige praten er veel over, anderen doen alsof er niets aan de hand is. Voor iedereen geldt dat het, als je je onzeker voelt, goed is om stil te staan bij de dingen die je wél goed kan, daarom is het zo belangrijk dat er in de klas ook complimenten uitgedeeld worden. Verwijs weer naar de complimentenkaartjes. Wanneer de sfeer in de klas open is kan ook met leerlingen gesproken worden over hun eigen onzekerheden, bijvoorbeeld aan de hand van de op het werkblad genoemde voorbeelden.

Afsluiting:

Deel werkblad 2b uit. Vraag of alle leerlingen wel eens gehoord hebben van 'opsporing verzocht', waarbij de politie op zoek is naar vermiste of verdachte personen. Vertel dat jullie nu ook opsporingsberichten gaan maken, maar dat er alleen positieve kenmerken gebruikt mogen worden. Bekijk samen het eerste opsporingsbericht. Weten de leerlingen wie er in dit bericht bedoeld wordt? (Driss). Vraag de leerlingen nu zelf zo'n opsporingsbericht te maken. Geef zelf voorbeelden als ze er niet uitkomen. Haak hierbij aan bij recente, concrete gebeurtenissen in de klas. Laat de leerlingen de eigen opsporingsberichten uitknippen en opvouwen en verzamel deze. Lees de berichten één voor één voor. Kunnen de leerlingen raden wie er gezocht wordt? Laat de leerlingen de volgende bladzijde uit hun paspoort invullen en stempel deze bladzijde af.

Les 3. Allemaal hetzelfde of allemaal anders?

Leerdoelen:

1. leerlingen leren dat het zien van verschillen en overeenkomsten afhankelijk is van je eigen waarneming en interpretatie, 2. leerlingen maken kennis met het begrip inburgeren

Benodigdheden:

- computers met internetaansluiting
- werkblad 3a, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent
- werkblad 3b, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent
- paspoortjes van ieder kind in de klas
- stempel voor de paspoortjes

Introductie:

Laat de leerlingen op het werkblad 3a vier woorden omcirkelen die volgens hen bij elkaar horen. Bespreek welke woorden zij omcirkeld hebben en waarom deze volgens hen bij elkaar horen. Zijn er verschillen? Vraag hen vervolgens om steeds met een andere kleur telkens vier woorden te omcirkelen bij de volgende thema's (vetgedrukt).

buiten spelen: frisbee, voetbal, springtouw, stoepkrijt

naar het strand: zwembroek, parasol, zon, frisbee

opvouwbaar: zwembroek, badhanddoek, springtouw, karton

knutselen: karton, schaar, lijm, mes

sportwedstrijd: scheidsrechter, stadion, beker, voetbal

op school: krijt, bord, karton, schaar

aan tafel: beker, bord, vork, mes

rond: voetbal, bord, frisbee, parasol

Vraag de leerlingen of zij nog een andere categorie kunnen bedenken. Bespreek de conclusie dat hoe je voorwerpen indeelt afhankelijk is van waar je op let. Geldt dit ook voor andere voorwerpen in het dagelijks leven? En voor mensen? Op welke manier zou je de leerlingen in de klas in kunnen delen? (jongen/meisje, haarkleur, lengte, etc.)?

Hoofdactiviteit:

Leerlingen mogen in tweetallen naar de computers. Door op Sarah te klikken en vervolgens met Sarah naar Nederland te gaan (middenonder) komen ze weer bij een plattegrond met de locaties waar Sarah deelneemt aan de gesprekken. Door op de 'schoolkantine' te klikken komen ze bij 'Inburgeren' (zie ook hieronder). De leerlingen mogen aan de slag met werkblad 3b. Bespreek de antwoorden op de werkbladen klassikaal

Antwoorden: Sarah ergert zich als er alleen maar broodjes met ham en bitterballen zijn omdat zij als joodse geen varkensvlees eet en weet dat ook de meeste moslims geen varkensvlees eten. Yasemin verstaat onder inburgeren Sinterklaas vieren en op zaterdag de auto wassen. Sarah vindt het belangrijk dat je je op je gemak voelt en de tijd hebt om praktische zaken te regelen, volgens haar is de taal minder belangrijk. Driss legt de nadruk op Nederlandse waarden, normen en gewoonten, zoals op tijd zijn. Wissel met leerlingen uit wat zij onder 'Nederlands' verstaan. Heeft

Les 4. Het zijn allemaal ...

iedereen hetzelfde geantwoord? Welke verschillen zijn er? Is het wenselijk dat iedereen hier hetzelfde over denkt?

Op een inburgeringscursus staan de Nederlandse taal en kennis van de Nederlandse samenleving centraal. Daarnaast is er begeleiding bij het zoeken naar werk of een opleiding.

Het is moeilijk om dé Nederlandse cultuur te beschrijven omdat een cultuur beïnvloed wordt door de mensen die er deel van uitmaken. Met de komst van 'nieuwe' Nederlanders verandert dus ook de 'Nederlandse' cultuur. Bespreek de typisch 'Nederlandse' of 'on-Nederlandse' gewoonten die de leerlingen hebben opgeschreven. Welke verschillende voorbeelden van Nederlandse gewoonten noemen de leerlingen zelf? Hebben leerlingen thuis meer of minder Nederlandse gewoonten dan zij zelf dachten? Wat vinden zij zelf belangrijke gewoonten en zouden zij zelf ook zo doen als zij later volwassen zijn? Welke gewoonten zouden zij meenemen als zij naar het buitenland zouden verhuizen?

Afsluiting:

Bespreek de verschillende menu's die de leerlingen hebben samengesteld. Schrijf dit op het bord. Zijn alle gerechten en/of ingrediënten van oorsprong Nederlands of is dat niet bekend? Hoe zou je daar achter kunnen komen? Lijkt het de leerlingen een lekker menu of geven zij de voorkeur aan 'buitenlands' eten? Benadruk dat het net zo min mogelijk is om een compleet Turks, Italiaans of Marokkaans menu samen te stellen. Ook in deze landen zijn bepaalde gewassen van ver gehaald en gerechten ontstaan in wisselwerking met andere landen en culturen. Zo wordt er beweerd dat Marco Polo de pasta vanuit China naar Italië heeft gebracht, al zijn er ook mensen die zeggen dat de Etrusken die 3000 jaar geleden in het huidige Italië woonden ook al pasta aten. De diversiteit in voedsel laat in ieder geval zien dat de wereld al een lange geschiedenis van reizen en handelen tussen verschillende volken en landen heeft. Laat de leerlingen de volgende bladzijde uit hun paspoort invullen en stempel deze bladzijde af.

Leerdoel:

leerlingen maken kennis met het begrip generaliseren en leren dit toepassen

Benodigheden

- computers met internetaansluiting
- werkblad 4a, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent.
- paspoortjes voor ieder kind in de klas
- stempel voor de paspoortjes

Introductie:

Leg de leerlingen uit wat generaliseren is, vanuit één bijzondere ervaring een algemene regel opstellen. Dit wordt ook wel over één kam scheren genoemd. Generaliseren doen we allemaal, iedere dag. Het kan een probleem worden als we niet zouden generaliseren, dan zou elke situatie nieuw voor ons zijn en zouden we niet kunnen leren van onze ervaringen. Maar generaliseren kan ook tot problemen leiden. Zeker als het om mensen gaat. Tussen mensen zijn zoveel verschillen en tegelijk ook zo veel overeenkomsten dat we steeds goed moeten nadenken of we kunnen generaliseren of niet. Licht dit toe aan de hand van moppen, laat leerlingen moppen vertellen over bepaalde groepen mensen en vraag hen of ze kunnen vertellen wat precies generaliserend is aan de mop.

Hoofdactiviteit:

De leerlingen nemen weer in tweetallen plaats achter de computer. Laat ze hier beginnen aan werkblad 4a. Halverwege het werkblad mogen ze naar het gesprek 'Ze zeggen dat we' in de schoolkantine. Laat ze hier zelf naartoe gaan via de plattegrond van Nederland. Bespreek vervolgens klassikaal de antwoorden op het werkblad. Konden alle leerlingen zelf generalisaties bedenken over verschillende groepen mensen? Voelen leerlingen ook gene om deze uit te spreken? Over welke generalisaties maken zij zich het meest boos? Waarom? Omdat zij zelf tot de betreffende groep behoren of omdat zij iemand kennen die daartoe behoort? Omdat er niets van klopt? Omdat de generalisatie heel negatief is?

Bespreek de vragen bij de dialoog. Antwoorden: Volgens Sarah hebben mensen vaak een beeld van ultra-orthodoxe joden die zich precies aan de kledingvoorschriften houden (zoals het bedekken van de haren) als zij over joden praten. Volgens Driss hebben mensen een negatief beeld over Marokkanen omdat Marokkanen vaker negatief in het nieuws zijn. Yasemin vindt dat je zelf het goede voorbeeld moet geven om van een negatief beeld af te komen. Bespreek de woorden uit de puzzel.

Afsluiting:

Met de laatste activiteit wordt voortgeborduurd op de opmerking van Yasemin dat je zelf het goede voorbeeld moet geven. Vraag de leerlingen om hun eigen successen openlijk te benoemen. Welke successen hebben zij in het afgelopen jaar (eventueel afgelopen maand, week, dag) behaald? Waar waren ze toen? Met wie waren ze, hebben zij het succes alleen behaald of samen met anderen? Hoe voelde het? Hebben ze erover verteld? Aan wie? Hoe reageerde die persoon? Leerlingen kunnen

voorbeelden noemen van school, thuis, in de vrije tijd (hobby, sport), etc. Laat de leerlingen de volgende bladzijde uit hun paspoort invullen en stempel deze bladzijde af.

Les 5. Waarom heb je dat weer aan?

Leerdoel:

leerlingen maken kennis met het begrip stereotype en leren deze te herkennen.

Benodigdheden

- computers met internetaansluiting
- werkblad 5a, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent.
- paspoortjes voor ieder kind in de klas
- stempel voor de paspoortjes
- schoolbord en krijt
- stopwatch

Introductie:

Zorg dat het schoolbord leeg is. Verdeel het bord in 4 vlakken. Vertel dat jullie het spel 'pictionary' gaan spelen. Roep één van de leerlingen naar voren. Laat hem of haar een van de volgende begrippen tekenen in één van de 4 vakken op het bord: Dokter, Indiaan, Chinees, Oma. Houdt met de stopwatch bij hoe lang het duurt tot de klas geraden heeft wie of wat het is. Vervolgens mogen 3 andere leerlingen één voor één tekenen. Bespreek met de klas vervolgens de volgende vragen: Welke tekening werd het snelst geraden? Hoe kwam dat volgens de leerlingen?

Aan de leerlingen die mochten tekenen: Vond je het moeilijk om te tekenen? Wat maakte het makkelijker om duidelijk te maken wat je bedoelde?

Aan iedereen: Denken jullie dat alle ... (dokters, Indianen, professoren, etc.) er zo uitzien? Hoe weet je dat? Hoeveel heb je er zelf ontmoet? Hoe komt het dan dat jullie het toch snel geraden hebt?

Introduceer het begrip stereotype. Een stereotype is een aangeleerd en cultureel bepaald beeld. Hierbij worden hele groepen (en dus iedereen die tot die groep behoort) op een bepaalde manier gekarakteriseerd. Een bekend stereotype in kinderboeken en kinderspeelgoed is bijvoorbeeld de Indiaan. Zelfs in peuterboekjes leren kinderen hoe 'Indianen' eruit zien (hoofdtooi, veren, speer), hoe zij wonen (wigwam) en hoe zij communiceren (uitroepen, rooksignalen). Indianen lijken hiermee eerder fantasiefiguren dan een daadwerkelijke bevolkingsgroep.

Ook in het dagelijks leven komen er stereotypen van bepaalde bevolkingsgroepen voor. Denk bijvoorbeeld aan 'de moslima', de 'Lonsdale-jongere', etc.

Hoofdactiviteit:

Leerlingen kunnen achter de computer plaatsnemen en mogen met Bram mee naar de dialoog 'Waarom heb je dat weer aan?' in de schoolkantine. De leerlingen kunnen aan de slag met werkblad 5a. Bespreek na terugkomst de vragen in de klas: De schooldirectie verbiedt het kledingmerk Sunstate vanwege de spanningen op school. Wellicht kunnen de leerlingen zich indenken dat bepaalde kleding en de groepsvorming die daarbij hoort kan leiden tot ruzies en pesten.

In de beschrijvingen van extreem-rechts door de leerlingen zijn de volgende elementen van belang:

- racistisch, hekel aan buitenlanders/andere mensen, voorliefde voor het eigen volk
- tegen democratische ideeën zoals vrijheid en gelijkheid voor iedereen.

Les 6. Dit weet ik over ...

Extreem-rechtse groepen zullen nooit hardop zeggen dat zij vinden dat bepaalde groepen mensen minderwaardig vinden omdat dit een vorm van discriminatie is. Je kan daar een geldboete of gevangenisstraf voor krijgen.

Bram vindt het merk Sunstate mooi en cool. Volgens Yasemin kan je beter een verbod op racisme hebben.

Volgens Driss roept het merk Sunstate iets op bij de Marokkanen. Volgens Bram lokken de Marokkanen het zelf uit.

Afsluiting:

Laat de leerlingen de stripverhalen ophangen zodat iedereen ze kan lezen of ze op een andere manier presenteren. Welk gedrag zorgt er volgens hen voor dat er ruzies ontstaan? Hoe kan je proberen dit te voorkomen? Wat kan je hier zelf voor doen? Kijken naar hoe iemand zich gedraagt in plaats van naar hoe hij of zij er uitziet? Vragen stellen in plaats van op je vooroordelen afgaan? Ook kijken naar de positieve kanten van anderen? Elkaar complimenten geven?

Laat de leerlingen de volgende bladzijde uit hun paspoort invullen en stempel deze bladzijde af.

Leerdoel:

leerlingen maken kennis met het begrip vooroordelen en leren deze ontdekken

Benodigheden:

- computers met internetaansluiting
- werkblad 6a, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent.
- paspoortjes voor ieder kind in de klas
- stempel voor de paspoortjes

Introductie:

Leg de leerlingen de volgende vragen over Afrika voor. Waar ligt Afrika? Hoeveel landen liggen er in Afrika? Hoeveel mensen wonen er in Afrika? Hoeveel oppervlakte heeft Afrika? Welke religies komen er in Afrika voor? Welke verschillen zijn er tussen de Afrikaanse landen, bijvoorbeeld tussen Marokko en Botswana? Doel van deze vragen is te achterhalen wat leerlingen weten over het continent Afrika? Is dit veel of weinig? Wat zijn voor hen belangrijke informatiebronnen?

Kwame vertelde bij zijn eigen pagina's over één van de dingen waar hij mee zit. Lees dit stukje nog eens voor in de klas. "Ik woon nu al lang in Nederland. Ik spreek Nederlands en voel me Nederlands. Maar mensen blijven over Togo praten. Ze stellen vervelende vragen. Bijvoorbeeld of er auto's en TV's zijn en of je daar met meerdere vrouwen mag trouwen. Ze geloven soms niet dat wij elektriciteit en computers hebben. Of ze zijn verrast om dat te horen. Ze denken altijd slecht over Afrika. Mensen zijn daar volgens hen arm en hebben honger." Kunnen de leerlingen zich voorstellen dat Kwame dit vervelend vindt?

Waar Kwame tegenaan loopt zijn vooroordelen over Afrika. Weten leerlingen wat vooroordelen zijn? Hoe denken zij dat deze vooroordelen ontstaan zijn?

Hoofdactiviteit:

De leerlingen mogen weer plaatsnemen achter de computer. Vanaf de startpagina mogen zij 'De stad in'. Vervolgens kunnen zij rechtstreeks naar 'Meer weten??' rechtsonder. Hier kunnen zij klikken op 'Wat zijn vooroordelen?' De leerlingen kunnen aan de slag met werkblad 6a.

Besprek de werkbladen na afloop in de klas.

Antwoorden:

- vooroordelen bevatten een oordeel of mening.: Waar. Het zit uiteraard al in het woord (vooordeel), vooroordelen bevatten altijd direct of indirect een kwalificatie over een bepaalde groep mensen, iets wat zij wel of niet goed doen, iets wat zij wel of niet kunnen, etc.
- een vooroordeel is gebaseerd op iets wat je echt weet of gezien hebt : Niet waar. Vaak spelen ervaringen of beperkte kennis (iets ergens gehoord hebben) wel een rol, maar het oordeel wordt juist geveld zonder dat men zich in de specifieke situatie verdiept heeft.
- vooroordelen zijn altijd negatief: Niet waar. Alhoewel de meeste vooroordelen negatief zijn en negatieve vooroordelen ook de grootste gevolgen hebben, zijn er ook voorbeelden van positieve vooroordelen te noemen. Van het vermeende danstalent van Surinamers tot de ijverigheid van moslimmeisjes.

- iedereen heeft vooroordelen: Waar. We zijn allemaal gevoelig voor de menselijke neiging om anderen in hokjes te plaatsen en een etiketje te plaatsen. Ook mensen die zelf veel last hebben van vooroordelen die er over hen bestaan, kunnen zelf wel weer vooroordelen over anderen hebben.
- er is niets te doen tegen vooroordelen: Niet waar. Vooroordelen zijn aangeleerd en kunnen dus ook weer afgeleerd worden. Het begint al met het besef dat we allemaal vooroordelen hebben en ons steeds af moeten vragen waar wij onze oordelen op baseren.

Geef bij onderstaande uitspraken van de verschillende Dutchkids aan of het een vooroordeel is of niet. Leg ook uit waarom.

- “Nederlanders interesseren zich niet voor Afrika” - Kwame
Vooroordeel: Kwame constateert terecht dat veel Nederlanders een beperkt en éénzijdig beeld van Afrika hebben. Maar wanneer hij vervolgens alle Nederlanders hierop veroordeeld laat hij zich op zijn beurt ook verleiden tot een vooroordeel.
- “Marokkanen denken negatief over joden” - Sarah
Vooroordeel: Sarah weet dat het Israëliësch-Palestijns conflict tot spanningen tussen moslims en joden leidt. Toch zijn er ook veel Marokkanen die, net zoals zijzelf, genuanceerd denken over dit conflict. Bovendien bestaan er ook Marokkaanse joden en sluiten beide ‘groepen’ elkaar dus niet per definitie uit.
- “Sommige mensen komen naar Nederland als asielzoeker terwijl het in hun eigen land gewoon veilig is voor hen” - Bram
Geen vooroordeel: Er zijn inderdaad mensen die naar Nederland komen in de hoop op een betere toekomst terwijl zij in hun land van herkomst wel veilig zijn. Deze constatering van Bram bevat verder ook geen oordeel.
- “In traditionele Hindoestaanse gezinnen bepalen de ouders vaak nog met wie de zoon of dochter trouwt” - Indra

Geen vooroordeel: Indra baseert haar uitspraak op de situatie van haar ouders en de verwachtingen die er leven in haar eigen familie. Uit het gebruik van de woorden ‘traditionele’ en ‘vaak’ blijkt ook dat zij niet zonder meer generaliseert.

- “Al die jongens in het jongeren centrum willen alleen maar vechten” - Driss
Vooroordeel.: Driss veroordeelt hier alle jongens in het jongeren centrum terwijl de kans klein is dat hij ze allemaal heeft gesproken. Oplettende leerlingen weten misschien nog dat Bram in het begin verteld heeft dat hij zelf niet wil vechten, maar ook niet durft weg te lopen omdat hij er wel bij wil blijven horen.
- “Driss moet als moslim niets van mij hebben omdat ik homo ben” - Jeroen
Vooroordeel: Jeroen veroordeelt Driss nu omdat hij gehoord heeft dat er in de islam negatief gedacht wordt over homoseksualiteit. Hij baseert zich niet op iets wat Driss zelf gezegd of gedaan heeft.
- “Ik moet op school heel vaak uitleggen waarom ik een hoofddoek draag” - Yasemin
Geen vooroordeel: Yasemin ervaart zelf dat zij dit vaak moet uitleggen en alleen zij kan dit weten. Wanneer zij zou zeggen dat ‘niemand op school begrijpt waarom ze een hoofddoek draagt’ zou dit wel een vooroordeel zijn.

Bespreek de negatieve en positieve vooroordelen die de leerlingen als voorbeeld noemen. Waarom

zouden negatieve vooroordelen meer gevolgen hebben dan positieve vooroordelen? Kunnen ze ook een mogelijk negatief gevolg van een positief vooroordeel noemen? Bijvoorbeeld nooit extra uitleg krijgen omdat de leerkracht denkt dat jij het toch wel snapt omdat je zo slim bent. Of altijd het goede voorbeeld moeten geven omdat iedereen dat van je verwacht. Aan welk vooroordeel erger jij je het meest? Hierbij kan vooral ingegaan worden op vooroordelen die je persoonlijk raken (omdat je zelf tot een bepaalde groep behoort), vooroordelen die heel erg dom lijken (omdat je zelf door eigen ervaring wel beter weet) of vooroordelen die heel erg kwetsend en negatief zijn (bijvoorbeeld dat bepaalde groepen mensen dommer of slechter zijn).

Afsluiting:

Wat kan je zelf doen om vooroordelen tegen te gaan? Bespreek met de leerlingen de verschillende mogelijkheden zoals:

- vaker aan je zelf (of aan anderen) vragen stellen als: Is dat echt zo? Hoe weet ik (je) dat?
- vaker over je eigen vooroordelen heen stappen. Bijvoorbeeld toch een praatje gaan maken, ook als je denkt dat iemand niet aardig is.
- meer te weten proberen te komen over andere mensen of bijvoorbeeld over andere landen, culturen en religies.
- jezelf of anderen durven confronteren. Bijvoorbeeld door te zeggen ‘Volgens mij is dat een vooroordeel’.

Hebben de leerlingen zelf nog ideeën?

Geef na afloop als leerkracht een keer het ‘slechte’ voorbeeld door af te sluiten met een eigen vooroordeel. Bijvoorbeeld door te zeggen dat je het vooral van de jongens erg knap vond dat zij zo goed hebben meegedaan omdat je weet dat jongens moeilijk kunnen stilzitten. Reageert de klas? Laat de leerlingen de volgende bladzijde uit hun paspoort invullen en stempel deze bladzijde af.

Les 7. Verschillen mogen er zijn

Leerdoel:

leerlingen maken kennis met twee belangrijke kenmerken van discriminatie (mensen worden ongelijk behandeld, dit gebeurt op grond van kenmerken die er in dat geval niet toe doen)

Benodigheden:

- computers met internetaansluiting
- werkblad 7a, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent
- paspoortjes van ieder kind in de klas
- stempel voor de paspoortjes

Introductie:

In deze les komt één van de centrale begrippen uit de lessenserie aan de orde: discriminatie. Vraag de leerlingen in hun eigen woorden op te schrijven wat discriminatie volgens hen is en vraag hen een voorbeeld van discriminatie op te schrijven. Schrijf vervolgens de volgende definitie van discriminatie op het bord: Discriminatie is het ongelijk behandelen van een persoon of van een groep mensen om redenen die er niet toe doen. Bespreek de volgende belangrijke kenmerken van discriminatie en vraag steeds aan de leerlingen of zij dit ook hadden opgeschreven:

- **mensen worden ongelijk behandeld:** Zij krijgen bijvoorbeeld niet dezelfde rechten, ze mogen minder dan andere mensen (of ze moeten juist meer dan andere mensen). Mensen worden achtergesteld, benadeeld of uitgesloten. Meer concreet kan dit betekenen dat mensen geen baan of huis kunnen krijgen of dat zij ergens niet naar binnen mogen. Ook uitgescholden worden is een voorbeeld van discriminatie.
- **de redenen waarom mensen ongelijk behandeld worden doen er niet toe:** Als er gediscrimineerd wordt, worden mensen 'anders' behandeld omdat zij er 'anders' uitzien, uit een 'ander' land komen of een 'ander' geloof hebben. Of mannen worden 'anders' behandeld dan vrouwen, ouderen worden 'anders' behandeld dan jongeren, homoseksuelen worden 'anders' behandeld dan heteroseksuelen, enzovoorts. Er wordt dus steeds verschil gemaakt (of een verschil gezocht) dat niets te maken heeft met de situatie waar het om gaat. Voor heel veel situaties (denk maar aan school of werk) maken deze verschillen namelijk niet uit. Hoe je er uit ziet of waar je vandaan komt zegt niets over waar je wel of niet goed in bent of wat je wel of niet kan. Heel soms maken de verschillen wel iets uit. Soms zijn er aparte voorzieningen zoals toiletten voor mannen en vrouwen omdat er nu eenmaal biologische verschillen zijn tussen mannen en vrouwen. Als je dan als meisje naar het damestoilet wordt gestuurd is dat geen discriminatie.
- **discriminatie is verboden:** In Artikel 1 van de Nederlandse Grondwet staat dat iedereen in Nederland in gelijke gevallen gelijk behandeld moet worden. Dit verbod op discriminatie is ook uitgewerkt in andere wetten en regels. Mensen die toch discrimineren kunnen een boete of zelfs gevangenisstraf krijgen. In de wet is ook geregeld wanneer het wel terecht is als er onderscheid gemaakt wordt.
- **discriminatie wordt vaak veroorzaakt door vooroordelen:** In de praktijk blijkt dat mensen ongelijk behandeld worden omdat er veel vooroordelen en misverstanden zijn over verschillen tussen mensen. Zo wordt er vaak nog gedacht dat vrouwen minder geschikt zijn voor bepaalde

Les 8. Een lastig onderwerp

banen dan mannen, dat mensen met een bepaalde afkomst eerder voor problemen in de buurt zullen zorgen, enzovoorts.

Bespreek een aantal van de voorbeelden die de leerlingen hebben opgeschreven. Zijn bovenstaande kenmerken te herkennen in hun voorbeelden? Is het duidelijk een geval van discriminatie of is er twijfel hierover?

Hoofdactiviteit:

Leerlingen mogen achter de computer plaatsnemen en naar 'Wat is er mis met mijn hoofddoek?' in de Burger Inn. Zij mogen aan de slag met werkblad 7a. Bespreek de vragen van werkblad 7a. Yasemin is boos omdat zij apart werd geroepen door de directrice om uit te leggen waarom zij een hoofddoek draagt. Yasemin heeft de volgende opmerkingen over haar hoofddoek gehoord: dat ze nog te jong is om een hoofddoek te dragen, dat het niet in de Koran staat dat zij een hoofddoek moet dragen, dat ze gedwongen zou worden om een hoofddoek te dragen. Yasemin draagt een hoofddoek omdat zij de voorschriften van haar geloof wil naleven, zij gelooft dat zij hier na haar dood voor beloond zal worden. In Nederland kan het dragen van een hoofddoek niet verboden worden omdat er vrijheid van godsdienst is. Mensen zijn vrij om hun geloof te uiten, bijvoorbeeld met hun kleding. Wanneer het dragen van een hoofddoek op een school of in een bedrijf verboden wordt kunnen vrouwen die een hoofddoek dragen daar niet naar school of kunnen zij daar niet werken. Dat is dan discriminatie, omdat hun geloof er niet toe doet of zij die opleiding of die baan wel goed kunnen doen. Leerlingen kunnen verschillende vooroordelen noemen. De belangrijkste zijn dat vrouwen met een hoofddoek onderdrukt worden door mannen en dat vrouwen met een hoofddoek zich afzetten tegen de westerse wereld.

Afsluiting:

Bespreek samen met de leerlingen wat de leerlingen kunnen zeggen in hun gesprek met de directrice. Zouden zij de directrice eerst vragen waarom Yasemin aan haar uit moest leggen waarom zij een hoofddoek draagt? Is het goed om te onderzoeken of de directrice vooroordelen heeft over meisjes met een hoofddoek? Zouden zij aan de directrice uit kunnen leggen dat een openbare school haar leerlingen niet mag verbieden om een hoofddoek te dragen? Laat de leerlingen de volgende bladzijde uit hun paspoort invullen en stempel deze bladzijde af.

Leerdoel:

leerlingen maken kennis met het begrip racisme en leren dit herkennen

Benodigheden:

- computers met internetaansluiting
- werkblad 8a, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent.
- paspoortjes van ieder kind in de klas
- stempel voor de paspoortjes

Introductie:

Eén van de dingen waar Indra mee zit is racisme. Een onderwerp dat nauw gerelateerd is aan discriminatie. Lees onderstaande bijdrage van Indra (sommige leerlingen herinneren het zich misschien uit de eerste lessen):

Indra: Waar zit ik mee? Daar kan ik eigenlijk heel duidelijk in zijn: Racisme!! Als je in Nederland een andere huidskleur hebt, niet wit, krijg je te maken met discriminatie. Misschien moet ik daar mee leren leven. Bijna iedereen die ik ken heeft wel iets meegemaakt, zoals uitgescholden of beledigd worden. Soms gebeurt het op school, op straat of als we aan het shoppen zijn. Mijn ouders zeggen dat het ook op hun werk gebeurt. Goede mensen krijgen geen baan omdat ze een hoofddoek dragen of omdat ze 'anders' zijn. Op school hoor ik wel eens racistische opmerkingen. Ik negeer het omdat ik te verlegen ben om te reageren. Ik wil het graag vergeten maar eigenlijk lukt me dat ook niet. Ik zeg niet dat witte Nederlanders nooit beledigd worden maar het gebeurt veel minder. Ik denk dat men geen idee heeft hoe hard woorden aan kunnen komen.

Bespreek de volgende vragen met de leerlingen. Kunnen zij zich voorstellen dat Indra zich hier zo druk over maakt? Zou discriminatie alleen in Nederland voorkomen? Wordt er alleen gediscrimineerd door mensen met een witte huidskleur? Hoe zou het komen dat 'witte' Nederlanders veel minder gediscrimineerd worden vanwege hun afkomst of huidskleur?

Hoofdactiviteit:

Leerlingen mogen achter de computer en op zoek naar het huis van Indra en vervolgens aan de slag met werkblad 8a. Ga naar het huis van Indra en klik op 'Waar zit ik mee?'. Klik op het woord 'racisme'. Bespreek de antwoorden klassikaal: Racisme betekent dat bepaalde (groepen) mensen als minderwaardig gezien of behandeld worden op basis van hun huidskleur, afkomst of culturele achtergrond. Het is een vorm van discriminatie. Een verschil tussen racisme en discriminatie is dat racisme betrekking heeft op huidskleur, afkomst of culturele achtergrond. Discriminatie heeft ook betrekking op andere gronden zoals leeftijd, sekse, seksuele voorkeur, levensovertuiging, etc. Bij discriminatie gaat het altijd om handelen (of dit nu het maken van een opmerking of het weigeren van toegang is), racisme gaat ook over wat mensen denken over andere groepen. Racisme (en discriminatie) begint vaak met vooroordelen. Mensen denken dat bij een bepaalde huidskleur of afkomst ook bepaalde eigenschappen horen. Tijdens het kolonialisme was er veel racisme ten opzichte van de bewoners die in de gebieden woonden die onder Nederlands bestuur kwamen, bijvoorbeeld in Nederlands-Indië en in Suriname. Voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog werden vooral joden door veel mensen als minderwaardig gezien.

Les 9. Een veilig idee?

Leerlingen kunnen zelf voorbeelden van racisme uit de huidige tijd noemen, ga steeds na of het inderdaad steeds betrekking heeft op huidskleur, afkomst of culturele achtergrond. De voorbeelden kunnen komen uit de eigen omgeving (in Nederland wordt er bijvoorbeeld vaak negatief gedacht over Marokkanen) of uit het buitenland (denk aan de ‘etnische zuiveringen’ in het voormalig Joegoslavië en in Ethiopië). Sarah noemt het sissen en het uitroepen van kreten als ‘ Hamas, hamas, alle joden aan het gas’ als voorbeeld van racistisch gedrag. Volgens de docent zijn mensen die dit roepen niet meteen racisten. Sta met de leerlingen stil bij het verschil tussen ‘racistisch gedrag’ en een ‘racist’ zijn. Maak eventueel de vergelijking met ‘iets doms doen’ en meteen als ‘dom’ bestempeld worden.

Volgens de docent vinden veel van zijn collega’s het lastig om discussies over onderwerpen rondom de joden en de Tweede Wereldoorlog te leiden. Zeker als er vergelijkingen worden gemaakt met de huidige problemen in het Midden-Oosten. Om de veiligheid te garanderen zullen docenten in ieder geval moeten reageren op discriminatie en racisme in de klas. Ze moeten er iets van zeggen en de norm stellen dat discriminatie en racisme niet thuishoren op school. Duidelijke regels kunnen hierbij helpen, het verschilt per school of deze regels er zijn. Maak zo nodig duidelijk welke regels er al zijn op school.

Afsluiting:

Verzamel de voorstellen van de leerlingen voor nieuwe afspraken of regels op het bord. Bespreek de volgende vragen met de leerlingen. Gaan deze regels vooral over wat je niet moet doen, of juist over wat je wel moet doen? Welke regels vinden zij belangrijk? Is het nodig om de bestaande regels aan te passen? Moeten deze alleen voor onze klas gelden of voor de hele school? Hoe zouden we dit aan kunnen pakken? Het is misschien een idee om samen een brief naar de directie te sturen met een voorstel voor nieuwe regels. Laat de leerlingen de volgende bladzijde uit hun paspoort invullen en stempel deze bladzijde af.

Leerdoel:

1. leerlingen gaan met elkaar in gesprek over veiligheid op school,
2. leerlingen leren hoe zij voor zichzelf en voor elkaar op kunnen komen

Benodigheden:

- computers met internetaansluiting
- werkblad 9a, te downloaden via de website vooraf door de docent.
- werkblad 9b, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent
- paspoortjes van ieder kind in de klas
- stempel voor de paspoortjes

Introductie:

Scholen zijn verplicht ervoor te zorgen dat iedereen zich veilig voelt op school. Maar wat heb je precies nodig om je veilig te voelen? Vraag de leerlingen de zinnen op werkblad 9a aan te vullen. Bespreek dit samen in de klas. Bij de eerste zin wordt leerlingen gevraagd om de ‘veilige’ school vanuit hun eigen perspectief te beschrijven. Zijn er hierbij verschillen op te merken? Wat is er volgens de leerlingen nodig om te zorgen voor een veilige school? Leggen de leerlingen de nadruk op fysieke veiligheid (schoon en onbeschadigd meubilair en speelmateriaal, overzichtelijke ruimtes) of op sociale veiligheid (niet gepest worden, duidelijke gedragsregels en goed toezicht hierop)? Bespreek dit onderscheid ook met de leerlingen. Welke veiligheid is volgens hen makkelijker te organiseren? Wie zijn daarvoor verantwoordelijk? En wat kunnen en/of willen leerlingen zelf doen om te zorgen voor een veilige school? Denken zijn hierbij aan meewerken aan fysieke veiligheid (voorzichtig zijn met materiaal en met elkaar) of aan sociale veiligheid (elkaar niet pesten of uitschelden)? Gaat het alleen om wat je zelf wel of niet doet, of gaat het er ook om hoe je reageert als anderen iets doen?

Hoofdactiviteit:

De leerlingen mogen naar het gesprek ‘Bedreigd voelen op school’ in de sportzaal (zie ook tekst hieronder). Zij kunnen aan de slag met werkblad 9b. Bespreek de vragen met de leerlingen: Indra en Sarah noemen de volgende nadelen: je portemonnee puilt uit door alle pasjes, als je je pasje kwijtraakt kan je de school niet meer in en de school lijkt net een gevangenis. Het voordeel is volgens Bram dat mensen die niet op school thuishoren ook buiten gehouden worden.

Volgens Bram voelen veel leerlingen zich niet veilig omdat de school steeds ‘zwarter’ wordt, hij bedoelt hiermee dat er steeds meer allochtone leerlingen op school zitten. Leerlingen kunnen verschillende antwoorden geven op de vraag of zo’n pasjessysteem voor een veiliger gevoel zorgt. Vraag of zij zelf nog meer voor- en nadelen kunnen noemen. Vraag of er ook nog andere manieren zijn om ervoor te zorgen dat mensen die niet op school thuishoren niet naar binnen kunnen (een receptie waar iedereen langs loopt, zorgen dat iedereen op elkaar en op de school let, een meldpunt). Breng in dat de meeste onveiligheid niet door buitenstaanders, maar juist door medescholieren veroorzaakt wordt (zie ook de voorbeelden die Bram en Sarah noemen): uitschelden, pesten. Zou een pasjessysteem hiervoor werken? Zo niet, wat dan wel? Volgens Jeroen moet de

school er iets aan doen als mensen worden uitgescholden omdat zij homoseksueel zijn. Bespreek de genoemde situaties. Benadruk nogmaals dat er geen goede of foute antwoorden zijn en let erop dat je als docent ook nog geen oordeel geeft. Leg uit dat het begrip 'grenzen' in dit geval belangrijk is. Hierbij gaat het zowel om de persoonlijke grenzen die iedereen heeft (waar wordt je boos of verdrietig om, wat vind je wel/niet kunnen) en de grenzen die de school stelt in de vorm van regels. Wat vinden leerlingen zélf? Vraag welke regels er volgens hen op school gelden. Bespreek dan de verschillende reactiemogelijkheden. Inventariseer dan ook welke reacties de leerlingen zelf nog beschreven hebben. Komen de leerlingen tijdens het bespreken op nog meer ideeën?

Afsluiting:

Breng in dat veel pesten en schelden gestopt kan worden als docenten en leerlingen nog meer samenwerken en duidelijk maken dat dit gedrag niet thuishoort op school. Veel pesters gaan hun gang omdat zij denken dat anderen het ook leuk vinden als zij grapjes maken ten koste van anderen. Door er iets van te zeggen kan iedereen bijdragen aan een veilige school. Laat de leerlingen de volgende bladzijde uit hun paspoort invullen en stempel deze bladzijde af.

Les 10. Waar kom ik vandaan?

Leerdoel:

Leerlingen maken kennis met de begrippen identiteit, cultuur en nationaliteit en leren dit toepassen op hun eigen leven.

Benodigheden:

- computers met internetaansluiting
- werkblad 10a, te downloaden via de website vooraf door de docent.
- werkblad 10b, te downloaden via de website vooraf door de docent
- werkblad 10c, te downloaden via de website vooraf door de docent.
- werkblad 10d, te downloaden via de website door de leerling of vooraf door de docent
- paspoortjes van ieder kind in de klas
- stempel voor de paspoortjes

Introductie:

Bingo: Deel werkblad 10a en 10b aan iedere leerling uit. De leerlingen kiezen 9 woorden uit de lijst op werkblad 10a en vullen deze in op werkblad 10b. De docent leest vervolgens een aantal beschrijvingen/definities van werkblad 10c op.

De leerlingen strepen het woord door als zij de definitie horen. Wie heeft er het snelst 'Bingo' (een horizontale, verticale of diagonale rij van drie woorden)? Bespreek vervolgens met de leerlingen de volgende vragen:

- Welke woorden en omschrijvingen vond je makkelijk en welke vond je moeilijk?
- Welke woorden had je al vaker gehoord of gelezen? Waar en van wie?
- Zaten er woorden/onderwerpen tussen waar je meer van zou willen weten? Zo ja, welke?

Hoofdactiviteit:

Leerlingen mogen naar het gesprek 'Waar kom ik vandaan?' Indra in de bus. Zij kunnen aan de slag met werkblad 10d. Bespreek klassikaal de vragen met de leerlingen:

Indra zegt dat zij (binnen de Surinamers) bij de Hindoestaanse bevolkingsgroep hoort omdat haar ouders Hindoestanen zijn. Volgens Driss is joods zijn niet hetzelfde als Surinaams zijn omdat het jodendom een religie is en Surinaams een nationaliteit. Identiteit wordt omschreven als het idee dat iemand heeft over wie hij of zij is en wat bij hem of haar hoort.

Cultuur is alles wat mensen maken en doen, hoe zij eruitzien, wat ze denken en voelen.

Een nationaliteit is het land waar je officieel vandaan komt, dit hoeft niet het land te zijn waar je woont of waar je geboren bent. In de klas kunnen leerlingen met verschillende nationaliteiten zitten, die allemaal in Nederland geboren zijn. Ook kunnen er leerlingen zijn die buiten Nederland geboren zijn, maar toch de Nederlandse nationaliteit hebben. Misschien waren hun (Nederlandse) ouders tijdelijk in het buitenland tijdens hun geboorte of hebben zij pas na een aantal jaren in Nederland gewoond te hebben de Nederlandse nationaliteit gekregen. De nationaliteit zal niet bepalend zijn voor de cultuur waarin leerlingen opgroeien, dus voor datgene wat leerlingen maken en doen, wat zij denken en voelen, etc. Het land waar je geboren bent en/of het land waar je nu woont zal daar meer invloed op hebben al zal dit van persoon tot persoon en van situatie tot situatie uiteen lopen.

Daarnaast hebben ouders (en hun land van herkomst) ook invloed op de cultuur waarin kinderen opgroeien.

De cultuur waarin je opgroeit heeft invloed op de ontwikkeling van je identiteit, het gevoel van wie je bent en waar je bij hoort. Maar iedereen maakt hier zijn of haar eigen 'mix'. Zo zullen er kinderen van Turkse ouders zijn die zich boven alles 'Nederlander' voelen, juist omdat zij hier naar school gaan en hier hun toekomst hebben. Juist zij worden thuis vaak geconfronteerd met het 'Nederlands' zijn, door de ervaringen in de Nederlandse samenleving die zij mee naar huis nemen en die verschillen van de ervaringen van hun ouders. Ook kunnen er kinderen zijn voor wie het land van herkomst (of dat van hun ouders) geen rol speelt, maar waarbij het geloof heel bepalend is voor de identiteit, zij zeggen: ik ben christen/moslim/jood.

Bespreek met de leerlingen waar hún gevoel van identiteit op gebaseerd is. Benadruk dat er hier geen goede of foute antwoorden mogelijk zijn.

Afsluiting:

Probeer wel samen te onderzoeken hoe het komt dat bepaalde kenmerken of ervaringen bepalend zijn voor je identiteit. Voel je je meer 'Nederlands' als je in het buitenland bent of juist als je in Nederland tussen allemaal andere Nederlanders bent? Vertel bijvoorbeeld dat veel emigranten simpele zaken als kaas en drop pas echt gaan waarderen (en missen!) als ze in het buitenland wonen. Voel je je meer 'Marokkaans' als je door iedereen aangesproken wordt als Marokkaan of juist als niemand belangstelling toont voor jouw achtergrond? Ben je je meer bewust van je christelijke achtergrond als je op een christelijke school zit of juist als je op een openbare school zit en tot een minderheid behoort? De leerlingen kunnen thuis met behulp van hun ouders een stamboom te maken van hun familie tot en met hun overgrootouders. Hoe heten zij, waar en wanneer zijn zij geboren? Betrek hierbij nadrukkelijk ook de 'Nederlandse' kinderen, veel overgrootouders van deze kinderen zijn ook over grote afstanden verhuisd (zeker gezien de mogelijkheden tot vervoer in die tijd), denk aan de trek van het platteland naar de steden aan het begin van de 20ste eeuw. Ook zullen er wellicht halverwege de 20ste eeuw oudooms en oudtantes verhuisd zijn naar Canada, Australië en Nieuw-Zeeland. Laat de leerlingen de volgende bladzijde uit hun paspoort invullen en stempel deze bladzijde af.

Les 11. Ik geloof dat ...

Leerdoel:

Leerlingen maken kennis met enkele in Nederland veel voorkomende religies, namelijk het christendom, de islam, het jodendom en het hindoeïsme.

Benodigheden:

- twee of drie verhalen van de educatieve website 'Heilige huisjes', te downloaden via: http://www.schooltv.nl/heilige_huisjes/flash/indexflash.htm, of kies zelf verhalen van verschillende religies.
- werkblad 11a, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent.
- computers met internetaansluiting
- paspoortjes van ieder kind in de klas
- stempel voor de paspoortjes

Introductie:

Lees één of meerdere korte verhalen voor uit de islam, het christendom, het hindoeïsme en/of het jodendom. Bespreek de volgende vragen:

- Kennen jullie dit verhaal?
- Weten jullie uit welk geloof dit verhaal komt?
- Lijkt het verhaal misschien op een ander verhaal dat je al kent?
- Is er een bepaalde les te leren uit dit verhaal? Bijvoorbeeld over wat goed en slecht is?

Hoofdactiviteit:

Leerlingen mogen naar het gesprek 'Kunnen de imam en de priester allebei gelijk hebben?' via Indra in de snackbar. Zij kunnen aan de slag met werkblad 11a.

Bespreek klassikaal de antwoorden:

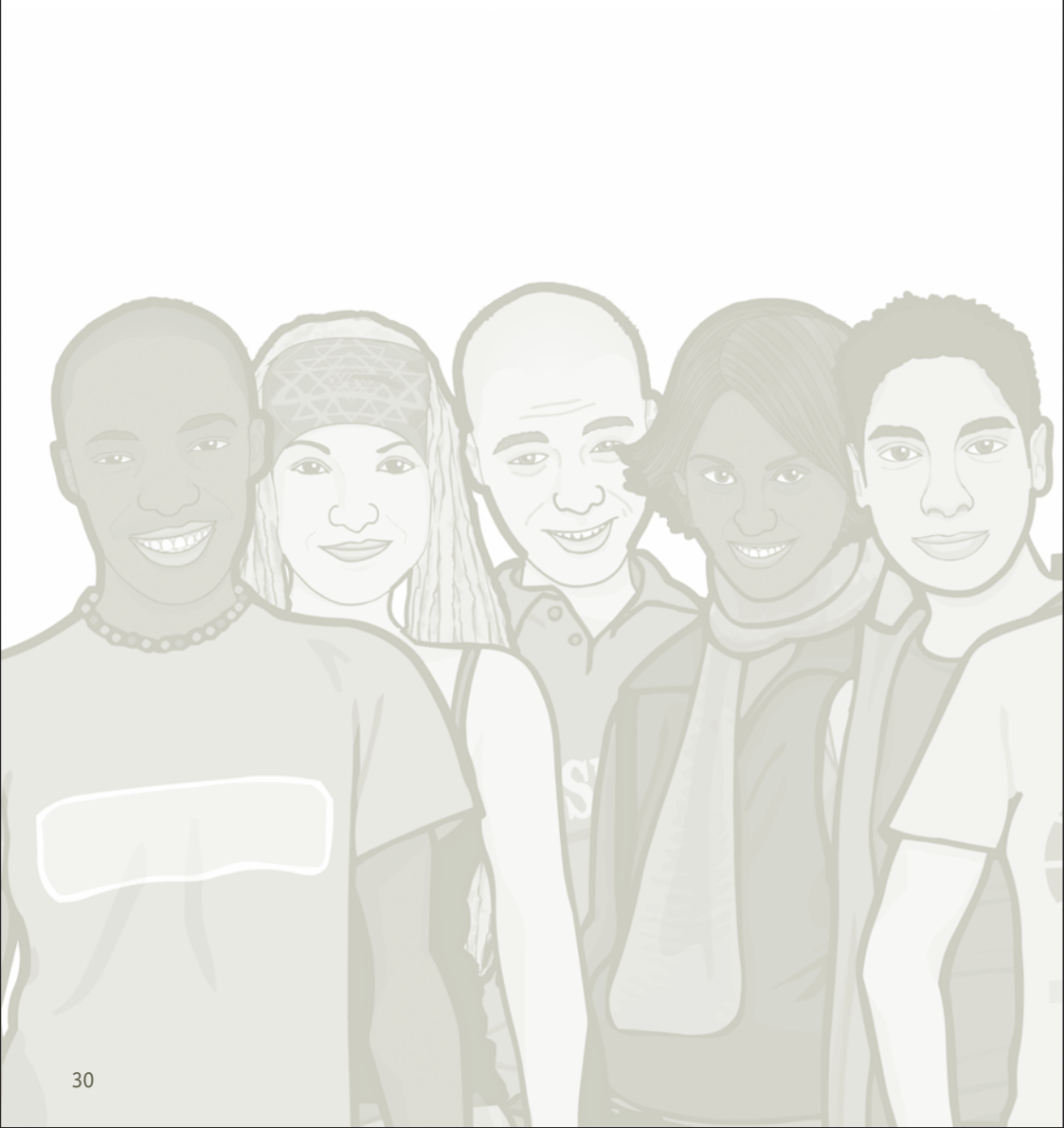
Volgens Indra is het een probleem dat veel verschillende religies ook veel verschillende regels met zich mee brengen. Volgens Jeroen is de grote overeenkomst tussen de verschillende religies dat zij negatief staan tegenover homoseksualiteit. Driss brengt hier tegenin dat alhoewel veel religies negatief staan tegenover homoseksualiteit, mensen hierdoor nog niet over elkaar mogen oordelen. Volgens hem mag alleen God mag oordelen over mensen.

Bespreek vervolgens met de leerlingen wat zij al wisten over de verschillende religies en vergelijk dit met de informatie die zij op de website gevonden hebben. Zijn er grote verschillen? Welke religies zijn wel goed bekend bij de leerlingen? Hoe komt dit? Door contact met andere leerlingen, wordt er op school veel aandacht aan besteed of horen zij er op tv, thuis of op straat veel over? Wat zouden de leerlingen nog willen vragen aan de Dutchkids over hun religie?

Afsluiting:

Bespreek samen mogelijkheden om meer te weten te komen over andere religies. Zijn er mensen aan wie de leerlingen de vragen die zij op hun werkblad hebben geschreven kunnen stellen? Hoe zouden zij deze mensen kunnen benaderen? Is het misschien mogelijk om zelf één van de gebouwen (moskee, kerk, tempel, synagoge) te bezoeken? Hoe kan je dit het beste aanpakken? Laat de leerlingen hierbij zelf naar mogelijkheden zoeken en, indien mogelijk, initiatieven nemen. Juist wan-

neer zij vanuit hun eigen nieuwsgierigheid vertrekken zullen zij het meeste oppikken van zo'n excursie. Laat de leerlingen de volgende bladzijde uit hun paspoort invullen en stempel deze bladzijde af.

Les 12. Op reis ...

Leerdoel:

Leerlingen maken kennis met feiten en cijfers rondom migratie

Benodigheden:

- computers met internetaansluiting
- werkblad 12a, te downloaden via de website door de leerling zelf of vooraf door de docent.
- werkblad 12b, te downloaden via de website vooraf door de docent
- paspoortjes van ieder kind in de klas
- stempel voor de paspoortjes

Introductie:

Introduceer het onderwerp van vandaag: migratie. Weet iedereen wat migratie is? (verhuizen naar een ander land). Welke ideeën hebben leerlingen hierbij? Waarom zouden mensen verhuizen naar een ander land? Lees de volgende stellingen voor :

1. Er komen elk jaar meer mensen in Nederland wonen dan dat er mensen uit Nederland weggaan. (Niet waar, sinds enkele jaren heeft Nederland een migratieoverschot, dat betekent dus dat er meer Nederlanders uit Nederland migreren dan dat er aan migranten binnenkomt.)
2. Als je vanuit Suriname naar Nederland op vakantie wil moet je een visum aanvragen. (Wel waar, voor mensen uit veel landen buiten de Europese Unie en de Verenigde Staten geldt in Nederland een visumverplichting, zelfs als ze alleen maar op vakantie gaan.)
3. De overheid heeft zelf contracten afgesloten met landen als Italië, Spanje, Turkije en Marokko om ervoor te zorgen dat mensen makkelijk naar Nederland konden komen. (Wel waar, na de Tweede Wereldoorlog was er in Nederland veel werk te doen (de wederopbouw). Nederland had mensen uit het buitenland nodig om dit werk te doen.)
4. Het maakt niet uit wat voor opleiding je hebt als je in Nederland wilt komen wonen. (Niet waar, een opleiding kan ervoor zorgen dat je in Nederland mag komen wonen en werken. Zeker als er behoefte is aan mensen met een bepaalde gespecialiseerde opleiding (kennismigranten). Dit geldt overigens niet voor asielzoekers, als jij niet veilig bent in je land van herkomst dan heb je recht op bescherming, dan maakt het niet uit wat voor opleiding je hebt.)
5. Je nationaliteit is het land waar je geboren bent. (Niet waar, als je langer in een bepaald land woont, in Nederland is dat 5 jaar, dan mag je de nationaliteit van dat land aanvragen. Hier zijn speciale regels voor.)

Laat de leerlingen per stelling antwoord geven. Kies er eventueel voor om leerlingen ook positie in te laten nemen in de klas (dus 'waar' is links gaan staan en 'niet waar' is rechts gaan staan).

Bespreek de antwoorden kort.

Hoofdactiviteit:

Leerlingen mogen op de computer naar het gesprek 'Kwame en zijn toekomst' (Kwame in het sportcentrum). Zij kunnen aan de slag met werkblad 12a. Ga naar het sportcentrum en klik op Kwame.

Lees het gesprek tussen Indra, Sarah, Kwame, Jeroen en Bram in het sportcentrum.

Bespreek de vragen: Luister naar de verschillende omschrijvingen van een 'asielzoeker'. Kondig aan dat je hier later op terug komt. Volgens Kwame gaan sommige asielzoekers in hongerstaking omdat

zij bang zijn om naar een land terug te moeten waar zij niet veilig zijn. Volgens Sarah komen vluchtelingen naar Nederland omdat zij in hun eigen land vervolgd worden vanwege hun politieke mening, of omdat zij door discriminatie of oorlog niet veilig zijn. Kwame wil niet terug naar Togo omdat hij en zijn moeder nu aan Nederland gewend zijn en hier hun werk en hun vrienden hebben. Een vluchteling is iemand die zijn land verlaat omdat hij of zij in zijn eigen land opgepakt kan worden vanwege zijn of haar ras, godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of de sociale groep waar hij of zij bij hoort. Iemand is asielzoeker als hij of zij om bescherming vraagt omdat hij of zij op de vlucht is. Afghanistan, Iran en Pakistan vangen de meeste vluchtelingen op. In dit gebied (Midden-Oosten) is het vaak onveilig vanwege oorlog en conflicten. Omdat veel vluchtelingen opgevangen worden in buurlanden, er is vaak geen geld om bijvoorbeeld met het vliegtuig naar en ander werelddeel te reizen, komen dus veel vluchtelingen in deze landen terecht. Het is soms moeilijk te bepalen of een land veilig is omdat het binnen een land sterk per gebied kan verschillen of het er veilig is. Ook is een land niet voor iedereen even veilig. En het kan na een lange tijd waarin het rustig was in een land opeens weer onrustig en onveilig worden.

Afsluiting:

Laat leerlingen opschrijven en/of een tekening maken van wat zij mee zouden nemen als zij ineens naar een ander land zouden (moeten) gaan verhuizen. Gebruik hiervoor werkblad 12b (De koffer). Laat de leerlingen de volgende bladzijde uit hun paspoort invullen en stempel deze bladzijde af.